KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 21.2.2023 r.
COM(2023) 103 final

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Wspólna polityka rybołówstwa dziś i jutro: pakt na rzecz rybołówstwa i oceanów paktem na rzecz zrównoważonego, opartego na nauce, innowacyjnego i sprzyjającego włączeniu społecznemu zarządzania rybołówstwem

{SWD(2023) 103 final}

KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

Wspólna polityka rybołówstwa dziś i jutro: pakt na rzecz rybołówstwa i oceanów paktem na rzecz zrównoważonego, opartego na nauce, innowacyjnego i sprzyjającego włączeniu społecznemu zarządzania rybołówstwem

1. WPROWADZENIE

Celem wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) jest zapewnienie długoterminowej zrównoważoności rybołówstwa i akwakultury, dostępności dostaw żywności i odpowiedniego poziomu życia społeczności zajmujących się rybołówstwem i akwakulturą. Obejmuje to wszystkie podmioty zaangażowane w cały łańcuch wartości, co pozwala zachować strukturę społeczno-gospodarczą społeczności nadbrzeżnych.

Dzięki połączeniu celów zrównoważenia środowiskowego, społecznego i gospodarczego WPRyb była prekursorem Europejskiego Zielonego Ładu[1] i powiązanych z nim strategii[2]. Z kolei Europejski Zielony Ład przyczynił się do wzmocnienia podejścia w ramach WPRyb przez podkreślenie potrójnego wkładu rybołówstwa i akwakultury w gospodarkę i zatrudnienie w regionach przybrzeżnych, bezpieczeństwo żywnościowe w UE oraz ochronę środowiska morskiego.

Obecnie nasze morza i ich bogata różnorodność biologiczna, od której zależy struktura społeczno-gospodarcza, stoją przed wieloma złożonymi wyzwaniami. Są narażone na skutki działalności morskiej, zanieczyszczenia (np. nadmiar substancji biogennych i zanieczyszczenia, odpady morskie, w tym tworzywa sztuczne i mikrodrobiny plastiku, hałas podwodny itp.) oraz zmiany klimatu (np. rozprzestrzenianie się gatunków obcych). WPRyb i sektor rybołówstwa muszą wnieść swój wkład, ale same w sobie nie wystarczą, aby sprostać tym wyzwaniom. Równie istotne jest zaradzenie problemowi wpływu presji, innej niż działalność połowowa, wywieranej przez człowieka na środowisko morskie oraz ułatwienie odbudowy zdrowych oceanów, stanowiących podstawę utrzymania rybaków i społeczności nadbrzeżnych w UE.

Wymaga to przyjęcia zintegrowanego podejścia, które jest spójne z innymi obszarami polityki, takimi jak polityka ochrony środowiska oraz polityka rolna i energetyczna. W tym względzie zasadnicze znaczenie ma wdrożenie wszystkich elementów Europejskiego Zielonego Ładu, a w szczególności „Planu działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby”[3]. Na przykład w Morzu Bałtyckim eutrofizacja i zanieczyszczenie

---

1 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – Europejski Zielony Ład, COM(2019) 640 final.

2 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Strategia »od pola do stołu« na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego”, COM(2020) 381 oraz komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 Przywracanie przyrody do naszego życia”, COM(2020) 380.

3 Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Droga do zdrowej planety dla wszystkich, Plan działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby” (COM(2021) 400 final).

mają poważny wpływ na zrównoważony rozwój środowiska morskiego, w tym stad ryb. Oczywiste jest, że same środki zarządzania rybołówstwem nie wystarczą do poprawy sytuacji. Zainteresowane strony we wszystkich dziedzinach polityki łączą zatem siły, aby sprostać wspólnym wyzwaniom, czego przykładem jest podpisanie deklaracji „Nasz Bałtyk”[4]. Szczególnie niepokojące są negatywne skutki zanieczyszczenia środowiska morskiego w Morzu Śródziemnym i Morzu Czarnym. W związku z tym Generalna Komisja Rybołówstwa Morza Śródziemnego (GFCM) opracuje regionalną strategię w zakresie przystosowania, aby przeciwdziałać potencjalnym skutkom zanieczyszczenia, w tym zanieczyszczenia plastikiem, hałasu podwodnego, porzuconych, zagubionych lub w inny sposób wyrzuconych narzędzi połowowych oraz składników odżywczych i zanieczyszczeń.

Celem niniejszego komunikatu jest przedstawienie sprawozdania w sprawie funkcjonowania WPRyb, zgodnie z art. 49 rozporządzenia w sprawie WPRyb, oraz określenie wizji i ścieżki prowadzącej do zrównoważonego i odpornego rybołówstwa w przyszłości. Niniejszy komunikat stanowi uzupełnienie planu działania w sprawie ochrony i odbudowy ekosystemów morskich na rzecz zrównoważonego i odpornego rybołówstwa[5] (zwanego dalej morskim planem działania) oraz komunikatu w sprawie transformacji energetycznej unijnego sektora rybołówstwa i akwakultury[6] (zwanego dalej inicjatywą na rzecz transformacji energetycznej), w których określono i uszeregowano pod względem ważności konkretne działania niezbędne do podjęcia określonych wyzwań związanych z rybołówstwem, środowiskiem i klimatem. Ponadto w ukierunkowanym sprawozdaniu przedstawiono kompleksową ocenę wspólnej organizacji rynków produktów rybołówstwa i akwakultury[7].

Niniejszy komunikat należy odczytywać wraz z towarzyszącym mu dokumentem roboczym służb Komisji, który zawiera bardziej szczegółowe informacje na temat obecnego stanu wdrażania WPRyb w oparciu o szeroko zakrojony proces konsultacji prowadzony od grudnia 2021 r., różne badania, rezolucje Parlamentu Europejskiego oraz uwagi Rady i państw członkowskich.

2. WZMOCNIENIE POZYCJI OSÓB W SPOŁECZNOŚCIACH RYBACKICH I SEKTORZE AKWAKULTURY

Rybołówstwo i akwakultura to zawody o długiej tradycji, głęboko zakorzenione w europejskim dziedzictwie kulturowym. Zgodnie z Rocznym sprawozdaniem gospodarczym na temat floty rybackiej UE[8] w 2020 r. w unijnym sektorze połowów przemysłowych zatrudnionych było ponad 124 630 rybaków, co odpowiada 82 272 ekwiwalentom pełnego czasu pracy (EPC). Zgodnie z najnowszym sprawozdaniem gospodarczym dotyczącym

[4] https://commission.europa.eu/system/files/2020-09/ministerial_declaration_our_baltic_conference.pdf

[5] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów – „Plan działania UE: ochrona i odbudowa ekosystemów morskich w celu zapewnienia zrównoważonego i odpornego rybołówstwa”, COM(2023) 102.

[6] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie transformacji energetycznej sektora rybołówstwa i akwakultury w UE, COM(2023) 100.

[7] Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wdrożenia rozporządzenia w sprawie wspólnej organizacji rynków produktów rybołówstwa i akwakultury, COM(2023) 101.

[8] Komisja Europejska, Wspólne Centrum Badawcze, Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa, Roczne sprawozdanie gospodarcze za 2022 r. na temat floty rybackiej UE (STECF 22-06), Virtanen, J.(red.), Guillen, J.(red.), Prellezo, R.(red.), Sabatella, E.(red.), Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2022 r.

akwakultury w UE w 2018 r. liczbę pracowników i EPC w sektorze akwakultury UE oszacowano odpowiednio na 69 000 i 39 000[9]. Zarówno rybołówstwo, jak i akwakultura są źródłem wielu różnych rodzajów żywności i zapewniają zatrudnienie w wielu społecznościach nadbrzeżnych. Należy zatem zwrócić szczególną uwagę na społeczny wymiar tej polityki.

W strategii „Od pola do stołu" uznano silny związek między zdrowiem ludzi, zdrowiem społeczeństw i zdrowiem planety oraz potrzebę zapewnienia środków utrzymania producentom surowców w celu pomyślnego przejścia na zrównoważony system żywnościowy UE. Dlatego też zapewnienie trwałych miejsc pracy dla rybaków i producentów sektora akwakultury oraz wszystkich uczestników łańcucha wartości zależy od zrównoważonego wykorzystania zasobów wodnych. Potrzebna jest zintegrowana analiza społecznego wymiaru rybołówstwa w UE, aby dane dotyczące zatrudnienia, płci, szkolenia zawodowego lub uzależnienia ludzi od działalności połowowej mogły być skuteczniej uwzględniane przez decydentów przy proponowaniu środków ochrony w ramach zarządzania rybołówstwem.

Wymiana pokoleniowa ma kluczowe znaczenie, aby zagwarantować rentowność unijnego sektora rybołówstwa, akwakultury i przetwórstwa oraz stabilną przyszłość społeczności nadbrzeżnych. Będzie to jednak możliwe tylko wtedy, gdy sektor ten będzie postrzegany jako atrakcyjny, gdy trudne warunki pracy poprawią się dzięki innowacjom, a także gdy zachowana zostanie różnorodność biologiczna, czystość i zdrowie środowiska morskiego, a społeczeństwa będą doceniać rybaków i producentów sektora akwakultury za ich profesjonalizm i świadczone przez nich usługi. Rybołówstwo należy promować jako atrakcyjny wybór kariery zawodowej, a rybaków należy postrzegać jako „gospodarzy mórz". Należy również podkreślić znaczenie możliwości prowadzenia stylu życia na świeżym powietrzu lub korzystania z innowacyjnych rozwiązań w zakresie pracy, takich jak powiązanie produkcji ze sprzedażą bezpośrednią lub turystyką. Podobnie kluczowe znaczenie ma wzmocnienie i zwiększenie uznania dla istotnej roli, jaką kobiety odgrywają w całym łańcuchu wartości w unijnym sektorze żywności pochodzenia morskiego, obejmującym tworzenie dobrobytu i miejsc pracy po zrównoważone wykorzystanie i ochronę zasobów wodnych.

WPRyb zapewnia narzędzia, które mogą pomóc w zwiększeniu atrakcyjności rybołówstwa i akwakultury jako zawodu. Przykładowo zrównoważone zarządzanie rybołówstwem zapewnia długoterminową dostępność zdrowych stad ryb, co stanowi podstawę stabilności przedsiębiorstw. W ramach WPRyb nadaje się również znaczącą rolę organizacjom producentów, dzięki czemu organizacje te i ich członkowie mogą opracowywać działania dostosowane do konkretnych potrzeb i wzmacniać pozycję podmiotów gospodarczych w całym łańcuchu wartości. Uwzględnianie skutków społeczno-ekonomicznych w decyzjach w zakresie zarządzania umożliwia ponadto zapewnienie odpowiedniego poziomu życia osobom zależnym od działalności połowowej. Z budżetu UE, w szczególności z Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA)[10] i w ramach powiązanego z nim rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS), udzielane

[9] Komisja Europejska, Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa (STECF) – Unijny sektor akwakultury – sprawozdanie gospodarcze za 2020 r. (STECF-20-12). EUR 28359 EN, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2021 r.

[10] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2017/1004.

jest znaczące wsparcie finansowe[11] na rzecz poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy, rozwoju umiejętności, dzielenia się wiedzą i ogólnej poprawy odporności sektora.

Inne polityki UE mają do odegrania rolę w utrzymaniu atrakcyjności sektora, a tym samym zapewnieniu pomyślnej przyszłości europejskim społecznościom zajmującym się rybołówstwem i akwakulturą. Poza WPRyb przepisy UE są zgodne z ambitnymi normami międzynarodowymi dotyczącymi bezpieczeństwa i warunków pracy w sektorze rybołówstwa, w tym w zakresie szkoleń dla załóg rybackich[12]; działań na rzecz wyeliminowania współczesnego niewolnictwa, nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów (połowy NNN) oraz promowania rozwoju standardów społecznych na całym świecie. Działania te sprzyjają współpracy międzynarodowej[13] i przyczyniają się do zapewniania równych szans na całym świecie oraz uczciwej konkurencji z państwami spoza UE. Promują one również wysoki poziom ambicji w zakresie zrównoważonego rozwoju rynków rybołówstwa i akwakultury w umowach o wolnym handlu.

Wszystkie podmioty w tej dziedzinie przyczyniają się do rentowności i atrakcyjności działalności połowowej i w zakresie akwakultury. W sektorze tym należy wykorzystać wszystkie dostępne narzędzia, aby wprowadzić zmiany w drodze innowacji, inwestycji, współpracy i dywersyfikacji. W szczególności dzięki podnoszeniu umiejętności poprzez kształcenie wstępne i uczenie się przez całe życie, a także szkolenia, zgodnie z celami określonymi w kontekście Europejskiego Roku Umiejętności[14], sprawi, że rybacy i producenci sektora akwakultury będą mogli zwiększyć swoją wydajność i odporność oraz będą mniej narażeni na ryzyko wypadków. Modernizacja sektora i otwarcie go na szersze usługi społeczne są niezbędne do zwiększenia jego atrakcyjności, zwłaszcza dla młodego pokolenia.

Komisja:

- **w okresie od wiosny 2023 r. do lata 2024 r. przeprowadzi** ogólnounijny partycypacyjny **projekt prognozujący „Rybacy przyszłości”**, aby opracować prognozę dotyczącą kluczowej roli rybaków w społeczeństwie, wykraczającej poza dostarczanie wysokiej jakości żywności pochodzenia morskiego o stosunkowo niskim śladzie węglowym. Na podstawie bezpośrednich wywiadów jakościowych w ramach projektu zidentyfikowane zostaną tendencje, możliwości i zagrożenia, które mają wpływ na atrakcyjność sektora rybołówstwa. W szczególności w projekcie uwzględnione zostaną:
    - czynniki i tendencje mające wpływ na długoterminową zrównoważoność

[11] 10 % całkowitego wspólnego przydziału z EFMRA.

[12] Przyjęte w ramach Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) lub Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO), np. w konwencji o wymaganiach w zakresie wyszkolenia załóg statków rybackich, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht (konwencja STCW-F).

[13] Zaangażowanie UE w ramach Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) oraz Organizacji Narodów Zjednoczonych i jej wyspecjalizowanych agencji, w tym Organizacji ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) ma kluczowe znaczenie w kierowaniu ambitnym procesem decyzyjnym w regionalnych organizacjach ds. zarządzania rybołówstwem (RFMO) oraz na międzynarodowym szczeblu regionalnym na północno-wschodnim Atlantyku, a także na szczeblu dwustronnym w ramach umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów i innych umów dwustronnych lub trójstronnych z państwami spoza UE.

[14] Wniosek dotyczący decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Roku Umiejętności 2023, COM(2022) 526.

i rentowność sektora rybołówstwa oraz dobrobyt społeczności rybackich (np. skutki zmiany klimatu, utraty bioróżnorodności i zanieczyszczenia, zielona i cyfrowa transformacja, umiejętności, starzejąca się siła robocza, rozwój rynku i handlu);
    - tożsamość i rola rybaków wykraczające poza ich podstawową działalność, w szczególności w zakresie ochrony i odbudowy środowiska morskiego, turystyki ekologicznej i lokalnego rozwoju obszarów przybrzeżnych;
    - wyzwania i możliwości wynikające ze współpracy i synergii między rybakami i innymi zainteresowanymi stronami z sektora morskiego, zwłaszcza w zakresie planowania przestrzennego obszarów morskich, wdrażania energii odnawialnej, organizacji łańcucha dostaw żywności pochodzenia morskiego, gospodarki o obiegu zamkniętym i dywersyfikacji w szerszym kontekście zrównoważonej niebieskiej gospodarki.

  Wyniki projektu przyczynią się do kształtowania przyszłej polityki, a także rozwoju strategii biznesowej sektora rybołówstwa,

- wzywa **państwa członkowskie** do stosowania **od 2023 r. podejścia oddolnego** umożliwiającego lokalnym społecznościom rybackim rozwiązywanie problemów i zaspokajanie potrzeb społecznych **poprzez rozwój lokalny kierowany przez społeczność** w ramach programów EFMRA na lata 2021–2027,

- zwraca się do **środowiska naukowego**, a przede wszystkim do Komitetu Naukowo-Technicznego i Ekonomicznego ds. Rybołówstwa (STECF), o dalsze opracowywanie **wskaźników społecznych**, które będą wykorzystywane w analizie sprawozdań społeczno-gospodarczych. Zapewni to wkład w przyszłe wnioski dotyczące środków zarządzania rybołówstwem i środków ochrony, a także przyczyni się do poprawy oceny wpływu tych środków na społeczeństwo i zatrudnienie. Dzięki temu możliwe będzie również określenie sposobu programowania zasobów i inwestycji niezbędnych do zwiększenia atrakcyjności sektora,

- **po przyjęciu zmienionej Międzynarodowej konwencji o wymaganiach w zakresie wyszkolenia załóg statków rybackich, wydawania im świadectw oraz pełnienia wacht (STCW-F) rozważy przedstawienie wniosku dotyczącego dyrektywy zapewniającej prawidłową transpozycję tej konwencji** do porządku prawnego UE oraz będzie wspierać państwa członkowskie w przyspieszeniu ratyfikacji konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP) i Międzynarodowej Organizacji Morskiej (IMO).

3. PRZYCZYNIANIE SIĘ DO OCHRONY PLANETY

Dzięki WPRyb UE ustanowiła solidne ramy legislacyjne w zakresie zarządzania rybołówstwem. Od 50 lat stanowią one podstawę opracowywania wysokich standardów ochrony morskich zasobów biologicznych i zarządzania nimi, a także przyczyniają się do ochrony środowiska morskiego.

W WPRyb określono jasne cele dotyczące zrównoważonego zarządzania stadami ryb. Podstawą procesu decyzyjnego w ramach tej polityki są rzetelne i uznane na poziomie międzynarodowym opinie naukowe, gromadzenie szerokiego zakresu danych i zapewnianie lepszych możliwości tworzenia modeli, które przyczyniają się do opracowywania wniosków

dotyczących uprawnień do połowów. Zarządzanie flotą zapewnia długoterminową równowagę między zdolnością połowową a uprawnieniami do połowów. Państwa członkowskie i zainteresowane strony są ściśle zaangażowane w zarządzanie rybołówstwem, a proces podejmowania decyzji opiera się na regionalnych uwarunkowaniach i szczególnych właściwościach. Uzupełnieniem tej polityki jest solidny system kontroli, inspekcji i egzekwowania przepisów, który obejmuje zwalczanie połowów NNN za pomocą rozporządzeń w sprawie kontroli[15] i nielegalnych, nieraportowanych i nieuregulowanych połowów[16]; natomiast w ramach EFMRA zachęca się do realizacji celów polityki i zapewnia finansowe wsparcie w tym zakresie.

Po dziesięciu latach od wdrożenia zreformowanej WPRyb widoczne są wymierne postępy w kierunku bardziej zrównoważonego rybołówstwa. Rybacy, społeczeństwo obywatelskie i państwa członkowskie przyczyniły się do odbudowy wielu krytycznych stad ryb, takich jak morszczuk europejski na wodach atlantyckich u wybrzeży Półwyspu Iberyjskiego i w Oceanie Atlantyckim oraz labraks, a także pomogły zatrzymać spadek liczebności stad w Morzu Śródziemnym i Morzu Czarnym. Jednocześnie konieczne są dalsze postępy i zwiększenie ambicji, aby w pełni zrealizować cele WPRyb w zakresie zrównoważoności środowiskowej.

Ochrona ekosystemów i zasobów morskich

Działalność połowowa w dalszym ciągu wywiera niekorzystny wpływ na ekosystemy morskie, w szczególności wskutek zaburzeń dna morskiego, przyłowów wrażliwych gatunków oraz wpływu na morskie sieci troficzne. Skutki te, które zostały szczegółowo omówione w morskim planie działania, łączą się ze skutkami zmiany klimatu i innych presji wynikających z działalności człowieka. Jednocześnie zły stan ekosystemów morskich stanowi również bezpośrednie zagrożenie dla zrównoważoności zasobów rybnych i akwakultury oraz powiązanej z nimi działalności gospodarczej, jak również dla dobrobytu społeczności od nich zależnych.

Zmiany w stanie ekosystemów mają wpływ na krótko-, średnio- i długoterminową produktywność stad ryb i nasilają krótkoterminowe wstrząsy, takie jak morskie fale upałów, zakwaszanie oceanów, problemy z rozmnażaniem, toksyczne zakwity glonów, pasożyty lub niedobory tlenu. Te zmiany i wstrząsy mogą spowodować zanik populacji ryb lub zmusić je do przeniesienia się do północnych, głębszych i chłodniejszych wód, często na terytorium poza UE. Tworzywa sztuczne, mikrodrobiny plastiku i inne zanieczyszczenia powstające na skutek działalności człowieka na morzu i na lądzie (np. rolnictwo, rybołówstwo, przemysł, żegluga, ścieki) również mają niekorzystny wpływ na ekosystemy morskie, a w konsekwencji na działalność w zakresie rybołówstwa i akwakultury. Skumulowane skutki tych wyzwań mają niespotykaną dotąd skalę. Ze względu na niepewność, jaką niosą ze sobą przyszłe

[15] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 z dnia 20 listopada 2009 r. ustanawiające unijny system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 847/96, (WE) nr 2371/2002, (WE) nr 811/2004, (WE) nr 768/2005, (WE) nr 2115/2005, (WE) nr 2166/2005, (WE) nr 388/2006, (WE) nr 509/2007, (WE) nr 676/2007, (WE) nr 1098/2007, (WE) nr 1300/2008, (WE) nr 1342/2008 i uchylające rozporządzenia (EWG) nr 2847/93, (WE) nr 1627/94 oraz (WE) nr 1966/2006.

[16] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1005/2008 z dnia 29 września 2008 r. ustanawiające wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania, zmieniające rozporządzenia (EWG) nr 2847/93, (WE) nr 1936/2001 i (WE) nr 601/2004 oraz uchylające rozporządzenia (WE) nr 1093/94 i (WE) nr 1447/1999.

warunki klimatyczne oraz konieczność prowadzenia dalszych badań, trudno jest je w pełni ocenić i zrozumieć, co tylko pogarsza sytuację.

Oprócz przeciwdziałania presji na środowisko morskie niezwiązanej z rybołówstwem konieczne jest pełne i zdecydowane wdrożenie WPRyb, aby skutecznie stawić czoła tym wyzwaniom, zwłaszcza przez wzmocnienie działań w zakresie gromadzenia danych i badań, dalsze dążenie do podejmowania decyzji w oparciu o dowody oraz zapewnienie spójnej i skutecznej kontroli oraz egzekwowania przepisów. Ponadto, co zostało odzwierciedlone w morskim planie działania, wiąże się to z priorytetowym traktowaniem najistotniejszych działań mających na celu zmniejszenie wpływu rybołówstwa na środowisko morskie. Szczególną uwagę należy zwrócić na następujące kwestie:

- Osiągnięcie „maksymalnego podtrzymywalnego połowu”

Dzięki zasadzie „maksymalnego podtrzymywalnego połowu” (MSY[17]) w ramach WPRyb przyjęto operacyjny, wymierny i oparty na nauce cel zarządzania rybołówstwem. Odbudowa stad do poziomów MSY i wyższych może przyczynić się do zmniejszenia niekorzystnego wpływu na ekosystemy morskie, zwiększenia rentowności floty i ograniczenia emisji dwutlenku węgla przez floty rybackie. UE jest również zaangażowana w realizację zasady MSY w umowach międzynarodowych, np. w ramach celów zrównoważonego rozwoju ONZ. Na obszarach, na których wdrożono tę zasadę, odnotowano odbudowę stad oraz wzrost połowów i dochodów, przy jednoczesnym zmniejszeniu niekorzystnego wpływu na środowisko morskie. W ostatnich latach coraz więcej stad osiągnęło zrównoważone poziomy, a szczególnie dobre wyniki odnotowano na północno-wschodnim Atlantyku. Konieczne są jednak dodatkowe działania. Sytuacja na Morzu Śródziemnym jest nadal niepokojąca, a poprawa następuje zbyt powoli, natomiast na Morzu Bałtyckim odnotowano odwrócenie niedawnej poprawy na skutek innych presji wywieranych na środowisko i ekosystemy morskie[18]. Kluczowe znaczenie ma kontynuacja i przyspieszenie działań na rzecz odbudowy i utrzymania stad ryb powyżej poziomów MSY.

- Wzmocnienie podejścia ekosystemowego dzięki poprawie jakości nauki

Podejmowanie wyzwań środowiskowych dotyczących ekosystemów morskich, rybołówstwa i akwakultury opiera się na pracy środowiska naukowego. Dzięki nauce decydenci mogą podejmować świadome decyzje i w pełni realizować podejście ekosystemowe do zarządzania rybołówstwem i akwakulturą, stanowiące jedną z kluczowych zasad WPRyb. Wymaga to uwzględnienia różnych rodzajów wpływu działalności człowieka i systemów zarządzania na wykorzystanie zasobów naturalnych i środowiska morskiego oraz – odwrotnie – wpływu stanu zasobów naturalnych na sektor rybołówstwa.

Aby osiągnąć długoterminową zrównoważoność wykorzystania zasobów morskich, również ze społeczno-gospodarczego punktu widzenia, opinie naukowe stanowiące podstawę decyzji

[17] MSY oznacza największy teoretyczny zrównoważony połów, jaki można w sposób ciągły przeciętnie uzyskiwać ze stada w istniejących przeciętnych warunkach środowiskowych bez znaczącego wpływu na proces rozmnażania (art. 4 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia w sprawie WPRyb).

[18] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady – „W kierunku bardziej zrównoważonego rybołówstwa w UE: aktualna sytuacja i kierunki na 2023 r.”, COM(2022) 253.

w zakresie zarządzania muszą odzwierciedlać pełną złożoność ekosystemów morskich[19], a także skumulowany wpływ presji i środków łagodzących. W związku z tym należy kontynuować działania na rzecz doskonalenia stanu wiedzy i danych, tak aby przy formułowaniu opinii naukowych można było uwzględniać pełny kontekst ekosystemów morskich. Będzie to stanowić wkład w rozważania na temat tego, czy należy zwiększyć liczbę stad zarządzanych w ramach wieloletnich kwot.

Efektywniejsze gromadzenie danych przyczynia się do ciągłego zwiększania bazy dowodowej polityki[20]. Międzynarodowa Rada Badań Morza (ICES) uwzględnia już w swoich opiniach naukowych kwestie związane z ekosystemami. Przykładowo ICES przedstawia przeglądy ekosystemów[21] dotyczące poszczególnych ekoregionów[22].

- Skuteczna kontrola połowów przemysłowych i rekreacyjnych oraz egzekwowanie przepisów dotyczących takich połowów

Aby osiągnąć cele WPRyb w zakresie zrównoważoności, należy uwzględniać skutki wszystkich połowów, zarówno przemysłowych, jak i rekreacyjnych, oraz zapewnić, aby państwa członkowskie prowadziły skuteczną kontrolę takich połowów i egzekwowały przepisy w tym zakresie. W rozporządzeniu w sprawie kontroli określono szczegółowe przepisy dotyczące w szczególności flot komercyjnych. W mniejszym stopniu dotyczą one połowów rekreacyjnych.

W WPRyb stwierdzono, że połowy rekreacyjne mogą mieć „istotny wpływ na zasoby rybne" i podkreślono, że „państwa członkowskie powinny [...] zapewnić, by były one prowadzone w sposób zgodny z celami WPRyb"[23]. Do zarządzania połowami rekreacyjnymi konieczne jest uzyskanie pełnego obrazu wpływu, jaki taka działalność wywiera na populacje ryb i ekosystemy. Należy również uwzględnić specyficzny charakter takich połowów oraz wziąć pod uwagę inne przepisy UE mające zastosowanie do tego rodzaju działalności.

Rzetelne i ujednolicone gromadzenie danych pozostaje głównym wyzwaniem, co utrudnia Komisji ocenę wpływu połowów rekreacyjnych na poszczególne stada oraz opracowanie odpowiednich środków. We wniosku Komisji[24] dotyczącym zmiany rozporządzenia w sprawie kontroli, który jest obecnie przedmiotem negocjacji z współprawodawcami, wprowadzono ogólny wymóg monitorowania liczby rybaków prowadzących połowy

---

[19] Z uwzględnieniem interakcji między poszczególnymi gatunkami i procesami ekosystemowymi oraz różnorodnymi presjami spowodowanymi różnymi rodzajami działalności człowieka.

[20] STECF 22-07 - Eval 2021 ARs DCF and data transmission.pdf – ramy gromadzenia danych – Komisja Europejska (europa.eu).

[21] https://www.ices.dk/advice/ESD/Pages/Ecosystem-overviews.aspx

[22] ICES wykorzystuje ekoregiony jako jednostki przestrzenne do syntezy dowodów na potrzeby podejścia ekosystemowego. Podstawę ekoregionów ICES stanowią cechy biogeograficzne i oceanograficzne oraz istniejące podziały polityczne, społeczne, gospodarcze i zarządcze.Są one opracowywane w drodze iteracyjnego procesu konsultacji między naukowcami i zainteresowanymi stronami, prowadzonego przez Komitet Doradczy ICES.

[23] Motyw 3 rozporządzenia w sprawie WPRyb.

[24] Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (WE) nr 768/2005, (WE) nr 1967/2006, (WE) nr 1005/2008 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1139 w odniesieniu do kontroli rybołówstwa, COM(2018) 368 final.

rekreacyjne za pomocą systemu licencjonowania lub rejestrowania, a także wymóg gromadzenia danych lub prowadzenia systemu rejestrowania połowów w odniesieniu do wszystkich połowów rekreacyjnych, tak aby usprawnić proces kontroli i monitorowania.

- Innowacje i finansowanie

Obecnie rybacy korzystają już z wielu pionierskich projektów i podejść ukierunkowanych na ograniczenie zanieczyszczenia i emisji gazów cieplarnianych oraz przeciwdziałanie skutkom zmiany klimatu. Niektóre z nich koncentrują się na testowaniu i wykorzystywaniu w praktyce innowacyjnych rozwiązań, takich jak ulegające biodegradacji sieci, liny i elementy narzędzi połowowych, zbieranie odpadów morskich[25] lub działania mające na celu zapobieganie zanieczyszczeniom. UE wprowadziła również przepisy mające na celu poprawę projektowania pod kątem obiegu zamkniętego i monitorowania narzędzi połowowych[26], aby zachęcać do ich ponownego użycia i ułatwić recykling, a ponadto współpracuje z organizacjami normalizacyjnymi w celu wdrożenia tych przepisów.

Równie ważne będzie projektowanie statków rybackich, które będą znacznie bardziej energooszczędne i dostosowane do wymogów neutralności energetycznej, oraz opracowanie technik połowowych powodujących mniejsze szkody dla różnorodności biologicznej mórz, a także ogólne zapewnienie, aby działalność połowowa miała ograniczony wpływ na ekosystemy morskie i nie powodowała nasilenia zmian klimatu. Dzięki temu ekosystemy będą mogły lepiej radzić sobie ze skutkami zmiany klimatu.

- Zwiększenie spójności polityki

Konieczne jest zapewnienie większej spójności między wdrażaniem WPRyb a przepisami UE o ochronie środowiska, w szczególności dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej[27] oraz dyrektywami ptasią[28] i siedliskową[29]. W bardziej ogólnym ujęciu obejmuje to cele i rezultaty strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 oraz strategii „Od pola do stołu".

W strategii na rzecz bioróżnorodności przewidziano ważne zobowiązania dotyczące skutecznej ochrony 30 % mórz UE i ścisłej ochrony jednej trzeciej tego obszaru w celu odtworzenia ekosystemów morskich z korzyścią dla ludzi i klimatu oraz w celu zapewnienia

---

[25] Np. projekt „Połów śmieci", który stanowi dobry przykład ogólniejszego zaangażowania rybaków w zapewnienie zdrowszego środowiska morskiego, wykraczającego poza ich tradycyjną działalność połowową. Po dotarciu do portów rybacy mają większe możliwości zbierania i bezpiecznego usuwania odpadów, w tym odpadów złowionych w sieci podczas normalnych operacji połowowych.

[26] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/883 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie portowych urządzeń do odbioru odpadów ze statków, zmieniająca dyrektywę 2010/65/UE i uchylająca dyrektywę 2000/59/WE (Tekst mający znaczenie dla EOG) oraz decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2021/958 z dnia 31 maja 2021 r. ustanawiająca format zgłaszania danych i informacji dotyczących wprowadzonych do obrotu narzędzi połowowych oraz zebranych narzędzi połowowych stanowiących odpady w państwach członkowskich i format sprawozdania z kontroli jakości zgodnie z art. 13 ust. 1 lit. d) i art. 13 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/904.

[27] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiająca ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej).

[28] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa.

[29] Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

dalszej ochrony wrażliwych gatunków i siedlisk. Jako jeden z rezultatów strategii na rzecz bioróżnorodności morski plan działania ma zapewnić ramy umożliwiające wypełnianie tych zobowiązań poprzez zaproponowanie działań mających na celu zwiększenie synergii między polityką rybołówstwa a polityką ochrony środowiska, a tym samym wzmocnienie wkładu WPRyb w realizację celów środowiskowych UE. Ponadto celem strategii „Od pola do stołu" jest zapewnienie, aby wszystkie sektory wchodzące w skład systemu żywnościowego wywierały neutralny lub pozytywny wpływ na środowisko, w związku z czym wezwano w niej do przyspieszenia przejścia na zrównoważoną produkcję ryb i żywności pochodzenia morskiego.

Konieczne jest również zapewnienie spójności między wymiarem zewnętrznym WPRyb a międzynarodową polityką ochrony środowiska, na przykład w ramach regionalnych organizacji ds. zarządzania rybołówstwem (RFMO), regionalnych konwencji morskich lub umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów.

Komisja:

- wzywa **państwa członkowskie** do pełnego i niezwłocznego wdrożenia środków określonych w **morskim planie działania**;

- wzywa **państwa członkowskie** do ukierunkowania działań na zapewnieniu osiągnięcia **celu dotyczącego MSY we wszystkich basenach morskich** podczas dyskusji na temat uprawnień do połowów na 2024 r.;

- **w 2023 i 2024 r. skoncentruje** się na **opracowywaniu opinii naukowych wspierających podejście ekosystemowe** do zarządzania rybołówstwem w UE poprzez kierowanie dialogiem między **środowiskiem naukowym a zainteresowanymi stronami**;

- wzywa **państwa członkowskie** do pełnego i niezwłocznego wdrożenia **dyrektywy w sprawie produktów jednorazowego użytku z tworzyw sztucznych**;

- zachęca **rybaków**, aby w ramach pełnionej przez nich roli „gospodarzy mórz" nadal angażowali się w zbieranie odpadów morskich i stosowanie elementów ulegających biodegradacji w narzędziach połowowych, przy wsparciu w postaci szkoleń i dostępnych źródeł finansowania;

- do 2024 r. opublikuje **cztery dokumenty zawierające wytyczne** w ramach wdrażania komunikatu Komisji w sprawie **strategicznych wytycznych dotyczących bardziej zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury w UE na lata 2021–2030**[30]. Zapewnią one wsparcie rozwoju sektora w następujących obszarach: (i) dobre praktyki administracyjne i regulacyjne, (ii) dostęp do przestrzeni, (iii) efektywność środowiskowa oraz (iv) łagodzenie zmiany klimatu.

Zwiększanie selektywności narzędzi połowowych i wdrażanie obowiązku wyładunku

[30] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Strategiczne wytyczne dotyczące bardziej zrównoważonej i konkurencyjnej akwakultury w UE na lata 2021–2030 (COM/2021/0236 final).

Niezamierzone połowy powodują zmniejszanie się zasobów morskich. Jako zachętę gospodarczą do przyspieszenia przejścia w kierunku większej selektywności UE wprowadziła w 2013 r. „obowiązek wyładunku", zgodnie z którym wszystkie połowy, w tym niezamierzone, należy poddawać wyładunkowi. Obowiązek wyładunku w pełni wszedł w życie w 2019 r. Jego celem jest ograniczenie, oraz w miarę możliwości wyeliminowanie, odrzutów. Odrzuty nie tylko są rażącym marnotrawstwem zasobów, ale także negatywnie wpływają na zrównoważoną eksploatację żywych zasobów morza i ekosystemów morskich oraz rentowność rybołówstwa.

W 2009 r., przed reformą wspólnej polityki rybołówstwa z 2013 r., szacowano, że w rybołówstwie europejskim odrzuty stanowiły rocznie 1,7 mln ton (wszystkich gatunków), co odpowiada 23 % całkowitych połowów. Wywiera to poważny niekorzystny wpływ na środowisko naturalne, zarówno na gatunki docelowe, jak i na przyłowy niebędące celem połowów. Z opinii naukowych[31] wynika, że poziomy niezamierzonych połowów pozostają wysokie w wielu wielogatunkowych połowach dennych na wodach UE (od 20–30 % na Morzu Północnym, Morzu Celtyckim, w Zatoce Biskajskiej i na wybrzeżu Półwyspu Iberyjskiego). Wskaźniki odrzutów różnią się jednak znacznie w zależności od połowów (ukierunkowanych) i floty rybackiej, a nieudokumentowane odrzuty nadal utrudniają gromadzenie danych.

Z ustaleń z audytów rozpoczętych przez Komisję w 2020 r.[32] wynika, że państwa członkowskie objęte audytem nie przyjęły środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej kontroli i egzekwowania obowiązku wyładunku. Tradycyjne narzędzia kontroli (takie jak inspekcje na morzu, inspekcje ładunku na brzegu, na sprzedaży aukcyjnej, kontrole dzienników połowowych) są nieodpowiednie, ponieważ dają niewiele informacji o przestrzeganiu przepisów w momencie monitorowania.

W swoim wniosku dotyczącym zmienionego systemu kontroli rybołówstwa[33] Komisja popiera stosowanie nowoczesnych narzędzi kontroli. Komisja będzie kontynuować współpracę ze współprawodawcami w celu osiągnięcia ambitnego porozumienia w sprawie tego ważnego aktu prawnego. Ponieważ nie opracowano i nie wdrożono najskuteczniejszych środków kontroli i egzekwowania przepisów, takich jak zdalne monitorowanie elektroniczne i inne nowoczesne narzędzia kontroli, pojawiają się informacje wskazujące na powszechne nieprzestrzeganie przepisów oraz nieudokumentowane, nielegalne odrzucanie połowów[34]. Stwarza to bardzo poważne ryzyko – jeżeli zgłaszane dane nie odzwierciedlają rzeczywistych połowów, jakość opinii naukowych jest w dużym stopniu podważona.

---

31 STECF PLEN 22-01.

32 Aby uzyskać informacje na temat Francji i Hiszpanii, zob. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_4681 Aby uzyskać informacje na temat Irlandii, Belgii i Niderlandów, zob. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_21_5342

33 Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 oraz zmieniającego rozporządzenia Rady (WE) nr 768/2005, (WE) nr 1967/2006, (WE) nr 1005/2008 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1139 w odniesieniu do kontroli rybołówstwa, COM(2018) 368 final.

34 https://www.efca.europa.eu/en/content/compliance-evaluation https://cinea.ec.europa.eu/publications/synthesis-landing-obligation-measures-and-discard-rates_en https://cinea.ec.europa.eu/publications/synthesis-landing-obligation-measures-and-discard-rates-mediterranean-and-black-sea_en

Komisja jest świadoma istniejących trudności strukturalnych w realizacji obowiązku wyładunku. Pomimo ciągłych starań i współpracy wszystkich zainteresowanych stron na rzecz poprawy sytuacji, konieczne jest jednak wyeliminowanie wspomnianych niedociągnięć. Względy, które doprowadziły do wprowadzenia obowiązku wyładunku w 2013 r., są nadal w pełni aktualne, a jego założenia, w szczególności dotyczące unikania marnowania cennych zasobów, mają większe znaczenie niż kiedykolwiek.

Państwa członkowskie i przedstawiciele środowiska naukowego muszą podejmować większe starania w celu gromadzenia odpowiednich danych, dzięki którym będą mogli analizować wyzwania związane z realizacją obowiązku wyładunku. Jednocześnie należy zapewnić rybakom lepsze informacje na temat korzyści płynących z polityki, która pozwala unikać odrzutów i niezamierzonych połowów. Co więcej, sami rybacy wiedzą najlepiej, kiedy i gdzie prowadzić połowy, aby uniknąć niezamierzonych połowów. W związku z tym zasadnicze znaczenie ma powierzenie stosowania selektywnych metod połowu rybakom i docenienie ich starań na rzecz poprawy ochrony. Rybacy powinni wykazać swoje zaangażowanie poprzez zapewnienie pełnej przejrzystości operacji prowadzonych na statkach, dokładne zgłaszanie połowów i osiąganie wyników w zakresie selektywności.

Celem WPRyb jest zwiększenie selektywności narzędzi połowowych, tak aby przede wszystkim w ogóle nie dochodziło do niezamierzonych połowów. Dzięki staraniom rybaków i państw członkowskich[35] nastąpił postęp w opracowywaniu innowacyjnych rozwiązań i bardziej selektywnych narzędzi połowowych. Cztery lata po pełnym wejściu w życie obowiązku wyładunku konieczne są jednak dalsze działania.

Zgodnie z morskim planem działania należy zwiększyć rzeczywiste wykorzystanie i wdrażanie w praktyce tych nowych narzędzi oraz nowatorskich technik połowowych. Państwa członkowskie powinny lepiej wykorzystywać w tym celu ukierunkowane wsparcie z EFMRA. Powinny one ponadto promować szersze stosowanie nowych technologii gromadzenia danych i optymalizacji połowów w celu ograniczenia do minimum niezamierzonych połowów przez rybaków.

Komisja:

- wzywa **państwa członkowskie, przedstawicieli środowiska naukowego, komitety doradcze i organizacje producentów**, aby do **wiosny 2024 r.** dostarczyły Komisji kluczowe dane wymagane do oceny obowiązku wyładunku. Komisja przedstawi wytyczne w tym zakresie;

- po ustaleniu poziomu bazowego i zgromadzeniu wystarczająco wiarygodnych danych **do jesieni 2024 r.** opracuje zakres zadań związany z taką oceną obowiązku wyładunku, aby zapewnić decydentom lepsze informacje na temat skuteczności, efektywności, spójności, adekwatności i europejskiej wartości dodanej wdrożonych środków.

4. POPRAWA ZARZĄDZANIA WPRYB

[35] Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady – „W kierunku bardziej zrównoważonego rybołówstwa w UE: aktualna sytuacja i kierunki na 2023 r.”, COM(2022) 253 final.

WPRyb jest zgodna z zasadą dobrych rządów. W tym duchu dzięki podejściu regionalnemu wprowadzonemu reformą z 2013 r. państwa członkowskie mogą współpracować w ramach grup regionalnych i opracowywać regionalne środki ochrony za pomocą wspólnych rekomendacji. WPRyb sprzyja ponadto zacieśnianiu współpracy zainteresowanych stron dzięki zaangażowaniu komitetów doradczych. Przedstawiają one rekomendacje Komisji, państwom członkowskim i grupom regionalnym oraz zapewniają opinie zainteresowanych stron wspierające rozwój środków ochrony i zarządzania.

Początkowo działania grup regionalnych polegały głównie na ich tworzeniu i wdrażaniu obowiązku wyładunku. Działania w zakresie środków ochrony na podstawie art. 11 rozporządzenia w sprawie WPRyb[36], niezbędne do zapewnienia zgodności z obowiązkami wynikającymi z przepisów o ochronie środowiska UE oraz rozporządzenia w sprawie środków technicznych[37], zaczęły nabierać tempa dopiero w 2021 r. Postępy w tym zakresie były bardzo nierówne w różnych basenach morskich.

Zgodnie z morskim planem działania państwa członkowskie muszą odnowić swoje zobowiązanie na rzecz zwiększenia skuteczności, tempa i poziomu ambicji prac prowadzonych na szczeblu regionalnym, w szczególności w związku z wdrożeniem przepisów o ochronie środowiska na podstawie art. 11 WPRyb. W tym celu państwa członkowskie powinny rozwiązać problem braku wystarczających zasobów na potrzeby prowadzenia prac w ramach grup regionalnych, zwiększyć zaangażowanie zainteresowanych stron i wzmocnić bazę naukową. Komisja oceni postępy we wdrażaniu morskiego planu działania w ramach śródokresowego przeglądu strategii na rzecz bioróżnorodności w pierwszej połowie 2024 r. i w zależności od oceny poczynionych postępów oraz zgodnie z przysługującym jej prawem inicjatywy rozważy, czy konieczne są dalsze działania, w tym działania ustawodawcze.

Komisja:

- wzywa **państwa członkowskie**, aby od **2023 r.** w pełni wdrożyły działania w zakresie zarządzania określone w morskim planie działania;

- wzywa **regionalne grupy państw członkowskich ds. rybołówstwa**, począwszy od **2023 r.**, do większego zaangażowania zainteresowanych stron, zwłaszcza komitetów doradczych, w prace organizacji regionalnych, aby zapewnić udział zarówno organów ds. rybołówstwa, jak i organów ds. ochrony środowiska;

- wzywa **państwa członkowskie**, aby od **2023 r.** przeznaczały odpowiednie zasoby na pracę w ramach grup regionalnych.

[36] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE.

[37] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie zachowania zasobów rybnych i ochrony ekosystemów morskich za pomocą środków technicznych, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1967/2006, (WE) nr 1224/2009 i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013, (UE) 2016/1139, (UE) 2018/973, (UE) 2019/472 i (UE) 2019/1022 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 894/97, (WE) nr 850/98, (WE) nr 2549/2000, (WE) nr 254/2002, (WE) nr 812/2004 i (WE) nr 2187/2005.

Podstawą dobrych rządów jest również zwiększona przejrzystość. W art. 17 WPRyb wyraźnie zobowiązano państwa członkowskie, by przy przydzielaniu uprawnień do połowów stosowały przejrzyste i obiektywne kryteria, między innymi kryteria o charakterze środowiskowym, społecznym i ekonomicznym. Zainteresowane strony powinny otrzymywać jasne informacje na temat sposobów przydzielania przez państwa członkowskie uprawnień do połowów i zarządzania zdolnością połowową floty na szczeblu krajowym. W związku z tym Komisja będzie współpracować z organami naukowymi i państwami członkowskimi w celu dokonania dalszej oceny i zapewnienia przejrzystości tych kryteriów oraz ich zgodności z przepisami WPRyb, a także zachęcania do stosowania kryteriów, które mogą sprzyjać zrównoważonym praktykom połowowym i wspierać rybaków zajmujących się rybołówstwem na małą skalę i połowami przybrzeżnymi, których działalność obejmuje prawie 75 % wszystkich statków rybackich zarejestrowanych w UE i zapewnia prawie połowę wszystkich miejsc pracy w sektorze rybołówstwa.

Chociaż Europejskie Centrum Monitorowania Rynku Produktów Rybołówstwa i Akwakultury (EUMOFA)[38] zapewnia już przejrzystość na rynku produktów rybołówstwa i akwakultury, konieczne jest również zapewnienie jeszcze większej przejrzystości, aby ułatwić konsumentom dokonywanie świadomych wyborów. Jak zapowiedziano w strategii „Od pola do stołu", należy kontynuować prace nad inicjatywą dotyczącą zrównoważonego systemu żywnościowego, którą Komisja planuje przedstawić w 2023 r. w celu zapewnienia zharmonizowanego podejścia UE do zrównoważonej produkcji żywności.

Dobre zarządzanie rybołówstwem i akwakulturą wymaga ponadto jednoznacznego, stabilnego i sprawiedliwego dostępu do przestrzeni morskiej, z uwzględnieniem rosnącej konkurencji o jej wykorzystanie między sektorami gospodarki. Dyrektywa w sprawie planowania przestrzennego obszarów morskich[39] zapewnia ramy służące ograniczeniu konfliktów w przestrzeni morskiej i wspieraniu synergii między różnymi rodzajami działalności morskiej. Co więcej, wspiera ona inwestycje poprzez zwiększenie przewidywalności, przejrzystości i pewności prawa.

Państwa członkowskie powinny wykorzystać tę dyrektywę do poprawy koordynacji między zarządzaniem rybołówstwem a procesami planowania przestrzennego obszarów morskich. Zwiększone wykorzystanie mórz do celów innych niż rybołówstwo, takich jak tworzenie chronionych obszarów morskich lub pozyskiwanie energii odnawialnej, wymaga ponadto większego dostosowania na poziomie regionalnym działań związanych z planowaniem przestrzennym obszarów morskich, wykraczającym poza poziom państw członkowskich.

Komisja:

- **zwróci się do Komitetu Naukowo-Technicznego i Ekonomicznego ds. Rybołówstwa (STECF) z wnioskiem o przeanalizowanie w 2023 r.** kryteriów stosowanych przez państwa członkowskie do przyznawania uprawnień do połowów na szczeblu krajowym;

- **w 2023 r. rozpocznie rozmowy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w celu opracowania vademecum na temat przyznawania uprawnień**

[38] https://www.eumofa.eu/

[39] Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/89/UE z dnia 23 lipca 2014 r. ustanawiająca ramy planowania przestrzennego obszarów morskich.

do połowów, aby zwiększyć przejrzystość, promować zrównoważone praktyki połowowe w całej UE i wspierać rybaków prowadzących działalność na małą skalę i zajmujących się połowami przybrzeżnymi.

5. DOSTOSOWANIE DO ZMIENIAJĄCYCH SIĘ INTERESÓW W DZIEDZINIE RYBOŁÓWSTWA POZA WODAMI UE

Niedawne wydarzenia polityczne i geopolityczne, takie jak brexit i brutalna wojna Rosji przeciwko Ukrainie, uwypukliły wpływ zmieniającego się kontekstu geopolitycznego w Europie na politykę rybołówstwa UE, a także jej ścisły związek z bezpieczeństwem morskim. Oba wydarzenia doprowadziły do zmiany interesów flot rybackich niektórych państw członkowskich, a także interesów innych państw nadbrzeżnych, ponieważ wywarły wpływ na stosunki między państwami nadbrzeżnymi w obszarze rybołówstwa.

Dynamika stosunków połowowych z państwami nadbrzeżnymi na północno-wschodnim Atlantyku i pomiędzy nimi uległa znacznej zmianie. Przed brexitem Unia, wraz z Norwegią, zarządzała 10 całkowitymi dopuszczalnymi połowami oraz trzema stadami wspólnie z państwami nadbrzeżnymi. Obecnie kolejnych 76 całkowitych dopuszczalnych połowów jest zarządzanych wspólnie z państwami spoza UE, przy czym siedem całkowitych dopuszczalnych połowów przypada w całości na wody Zjednoczonego Królestwa (chociaż prawa połowowe do nich ma UE). Ta nowa sytuacja spowodowała kolejne wyzwania związane z realizacją podstawowych celów i zasad określonych w WPRyb. Po brexicie podstawę stosunków dwustronnych między Zjednoczonym Królestwem a UE stanowi umowa o handlu i współpracy. Uwzględniono w niej różne aspekty rybołówstwa i handlu oraz ustanowiono ramy corocznych konsultacji ze Zjednoczonym Królestwem w celu ustalenia uprawnień do połowów w odniesieniu do stad wspólnie eksploatowanych. UE jest również na etapie finalizacji nowej trójstronnej umowy ramowej w sprawie rybołówstwa z Norwegią i Zjednoczonym Królestwem. Umowa ta zapewni nową platformę dla trójstronnej współpracy na Morzu Północnym, z uwzględnieniem elementów sprzyjających współpracy, grup roboczych oraz corocznych konsultacji dotyczących stad wspólnie eksploatowanych. Te istniejące struktury powinny ułatwić opracowanie środków zarządzania w odniesieniu do konkretnych kwestii, przy jednoczesnym uznaniu autonomii regulacyjnej stron.

Bezwzględna rosyjska agresja na Ukrainę ponownie sprowadziła wojnę do Europy, a także spowodowała nowe zagrożenia i negatywne skutki uboczne dla bezpieczeństwa morskiego, przez co Europa stoi obecnie w obliczu wyzwań związanych ze sporami terytorialnymi, rywalizacją o zasoby naturalne i zagrożeniami dla wolności żeglugi. To z kolei powoduje nowe napięcia w europejskich basenach morskich. W takim zmieniającym się kontekście geopolitycznym UE wzmocni współpracę z podobnie myślącymi partnerami ze swojego bliskiego sąsiedztwa oraz z innych obszarów morskich o strategicznym znaczeniu. Unia zawiesiła konsultacje dwustronne z Rosją dotyczące Morza Bałtyckiego, a także kontakty związane z RFMO i Wspólną agendą morską dla Morza Czarnego.

Zmieniająca się sytuacja w zakresie bezpieczeństwa morskiego na Morzu Czarnym wywiera niekorzystny wpływ gospodarczy na rybaków i społeczności nadbrzeżne w państwach członkowskich UE, których dotyczy ta kwestia. Ze względu na zagrożenia bezpieczeństwa wojna w Ukrainie spowodowała zakłócenia w działalności połowowej, na przykład z powodu dryfujących min pływających. Sytuacja ta doprowadziła również do utraty bioróżnorodności,

przejawiającej się w szczególności alarmującym wzrostem śmiertelności waleni w Morzu Czarnym.

Związek między zmianą klimatu, degradacją środowiska na obszarach nadbrzeżnych i morskich oraz bezpieczeństwem morskim zostanie uwzględniony w nadchodzącej aktualizacji europejskiej strategii bezpieczeństwa morskiego oraz powiązanego z nią planu działania, a także w zapowiadanym wspólnym komunikacie w sprawie zmiany klimatu, degradacji środowiska, bezpieczeństwa i obrony.

Komisja:

- w **2023 r. zaktualizuje europejską strategię bezpieczeństwa morskiego oraz powiązany z nią plan działania;**

- przedstawi **wspólny komunikat w sprawie zmiany klimatu, degradacji środowiska, bezpieczeństwa i obrony.**

6. WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU ZRÓWNOWAŻONYCH INNOWACJI I INWESTYCJI W RAMACH WPRYB

Rentowność i atrakcyjność sektorów rybołówstwa i akwakultury zależy również od ich zdolności do wprowadzania innowacji i inwestowania. Istnieje wyraźna potrzeba zrównoważonych innowacji i inwestycji strukturalnych w całym łańcuchu wartości, w szczególności w odniesieniu do poprawy efektywności energetycznej, przejścia na bardziej zrównoważone narzędzia połowowe, zmniejszenia śladu środowiskowego i klimatycznego, poprawy bezpieczeństwa i wspierania dobrostanu w miejscu pracy. Statki rybackie i zakłady akwakultury nowej generacji będą musiały funkcjonować tak, by wywierać mniejszy wpływ i zużywać mniej zasobów.

Innowacje technologiczne mają ponadto kluczowe znaczenie dla rozwoju nowych możliwości rynkowych i wspierania dywersyfikacji gospodarczej. Technologie cyfrowe mogą zapewnić rybakom i producentom akwakultury przewagę konkurencyjną, a jednocześnie usprawnić gromadzenie danych, kontrolę i egzekwowanie przepisów, identyfikowalność, przekazywanie informacji konsumentom oraz stworzyć miejsca pracy nowej generacji. Takie technologie zwiększają efektywność rybołówstwa i akwakultury, ułatwiają sprzedaż bezpośrednią i wspierają przejrzystą, skuteczną i przyjazną dla użytkowników kontrolę rybołówstwa oraz jego monitorowanie. Przykładem takich technologii są systemy zdalnego monitorowania elektronicznego, takie jak telewizja przemysłowa i czujniki, sztuczna inteligencja, zautomatyzowana analiza danych, ciągły pomiar i rejestracja mocy silnika oraz drony zapewniające nadzór. Technologie cyfrowe stwarzają również możliwości gromadzenia szerszego zakresu danych, aby zapewnić informacje na potrzeby procesów naukowych i decyzyjnych, a przy tym upraszczają procesy i zmniejszają obciążenie administracyjne operatorów w procesie gromadzenia danych. Ma to kluczowe znaczenie dla promowania równych szans i zapewnienia stałego przepływu wysokiej jakości informacji na temat stad ryb, preferencji konsumentów i warunków środowiskowych.

Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby ich programy EFMRA wnosiły oczekiwany wkład w innowacje oraz transformację cyfrową i energetyczną w łańcuchach wartości rybołówstwa i akwakultury, a także stanowiły uzupełnienie programu „Horyzont Europa”

i realizowanej w jego ramach misji „Odbudujmy nasze oceany i zasoby wodne do 2030 r.” Przykładowo europejski cyfrowy bliźniak oceanu będzie łączyć dane, modele i inne technologie cyfrowe, dzięki czemu zapewni oparte na wiedzy dane wejściowe istotne z perspektywy zarządzania rybołówstwem. Komisja zaprasza państwa członkowskie do udziału w rozwoju tego cyfrowego systemu wiedzy, w szczególności poprzez udostępnienie ich danych z monitorowania i oceny za pośrednictwem cyfrowego bliźniaka oceanu oraz zachęca je do korzystania z projektów realizowanych w ramach misji i innych działań mających na celu poprawę ich zdolności w zakresie monitorowania środowiska morskiego.

Konieczne jest dalsze rozwijanie i testowanie nowych technologii i technik, zwiększanie ich skali, rozwijanie rynku dla tych rozwiązań oraz zapewnianie, aby były one przystępne cenowo dla inwestorów. Zainteresowane strony powinny wzmocnić współpracę w zakresie projektów innowacyjnych przez wymianę najlepszych praktyk i wspólne opracowywanie nowych technologii. Powinny wykorzystywać istniejące procesy i kanały współpracy. Przykładowo niezwykle skutecznym czynnikiem umożliwiającym wprowadzanie innowacji na szczeblu regionalnym są „strategie inteligentnej specjalizacji”, które mogą sprzyjać konkurencyjności łańcucha dostaw rybołówstwa i akwakultury oraz wspierać ich rozwój technologiczny. Komisja będzie nadal wspierać ten proces za pośrednictwem platformy strategii inteligentnych specjalizacji na rzecz zrównoważonej niebieskiej gospodarki[40]. Uruchomiła ona również unijne obserwatorium niebieskiej gospodarki, aby dostarczać w czasie niemal rzeczywistym informacje i kluczowe wskaźniki społeczno-gospodarcze dotyczące niebieskiej gospodarki UE[41]. Co bardzo ważne, państwa członkowskie i zainteresowane strony powinny wykorzystywać dostępne źródła finansowania, aby odkryć niewykorzystane możliwości w zakresie działalności gospodarczej, inwestycji i wiedzy fachowej, a także korzystać z zaplecza badawczego UE.

Aby zainicjować i wesprzeć ten proces, Komisja ustanowi coroczną nagrodę w dziedzinie zrównoważonych innowacji w rybołówstwie. Będzie to okazją do zaprezentowania najlepszych praktyk stosowanych w tym sektorze oraz przyczyni się do ich upowszechnienia. W tym celu Komisja zwróci się do komitetów doradczych o zaproponowanie kryteriów przyznawania nagród oraz kryteriów wyboru niezależnego jury.

Innowacje powinny prowadzić do inwestycji i tworzyć perspektywy rentowności. Jak podkreślono w komunikacie dotyczącym inicjatywy na rzecz transformacji energetycznej, konieczne jest ograniczenie wpływu sektora rybołówstwa i akwakultury na zmianę klimatu oraz zmniejszenie jego zależności od paliw kopalnych, z którą wiążą się wysokie koszty. W związku z ogromnym wzrostem cen energii w 2022 r. nadal istnieje ryzyko, że większa część sektora będzie niezrównoważona pod względem gospodarczym. Przyspieszenie transformacji energetycznej łańcucha wartości powinno zatem być ukierunkowane na obniżenie operacyjnych kosztów energii, a jednocześnie przyczyniać się do realizacji celów w zakresie neutralności klimatycznej, ograniczenia zanieczyszczenia i różnorodności biologicznej określonych w Europejskim Zielonym Ładzie. Należy przyspieszyć wdrażanie istniejących technologii (np. elektrycznych, hybrydowych, wiatrowych i słonecznych), a także zintensyfikować badania i testy nowych technologii (np. wodorowych).

Ogólnie rzecz biorąc, konieczne są dodatkowe inwestycje w projektowanie, technologie i zaawansowane rozwiązania, aby „statki przyszłości” były bardziej wydajne energetycznie

[40] https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/

[41] https://blue-economy-observatory.ec.europa.eu/index_en

oraz umożliwiały uzyskanie większej selektywności, optymalizacji i precyzji połowów. To samo dotyczy „zakładów akwakultury przyszłości", które zwiększyłyby produkcję skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców wodnych oraz alg, a tym samym przyczyniłyby się do zmniejszenia śladu środowiskowego i klimatycznego akwakultury. Finansowanie publiczne ze środków UE może ułatwić tego rodzaju inwestycje. Aby sprostać niektórym z tych wyzwań, inicjatywa na rzecz transformacji energetycznej zapewnia ramy, które umożliwiają identyfikację i usuwanie barier oraz tworzenie struktur na potrzeby długoterminowej współpracy w tej dziedzinie.

Oprócz innowacji technologicznych należy promować dobre praktyki prowadzące do zmniejszenia śladu klimatycznego i środowiskowego rybołówstwa i akwakultury. W ramach wdrażania strategicznych wytycznych UE dotyczących akwakultury[42] Komisja przygotuje wytyczne dotyczące efektywności środowiskowej. Wytyczne te będą obejmować, między innymi, stosowanie zrównoważonych źródeł białka w paszach, efektywność wykorzystania paszy, efektywność energetyczną i wykorzystanie zasobów odnawialnych, a także wspieranie produkcji akwakultury o niskim poziomie troficznym, takiej jak hodowla mięczaków i alg oraz systemy zintegrowanej akwakultury multitroficzej[43].

W celu zwiększenia stopnia wykorzystania przez flotę rybacką nowych technologii, a także biorąc pod uwagę, że niektóre z nich są cięższe i wymagają większej przestrzeni niż tradycyjne rozwiązania, należy również rozważyć kwestię pojemności[44] statków, która także stanowi ważny parametr w kontekście poprawy bezpieczeństwa i warunków pracy. WPRyb umożliwia prywatne inwestycje w nowe, zrównoważone i bezpieczne statki, a jednocześnie zapewnia, aby nie doszło do zwiększenia całkowitej zdolności połowowej floty. Państwa członkowskie mogą przydzielać zdolności połowowe w sposób elastyczny, w ramach pułapu ustalonego w WPRyb i z uwzględnieniem systemu wprowadzania/wycofywania (tj. każde wprowadzenie zdolności do floty należy skompensować równoważnym obniżeniem zdolności). Jak podkreślono w ocenie systemu wprowadzania/wycofywania przeprowadzonej w 2019 r.[45], kilka państw członkowskich utrzymuje margines między aktywną zdolnością połowową swoich flot a maksymalnym pułapem zdolności połowowej. W razie potrzeby mogą one i powinny przydzielić ten margines, aby usprawnić modernizację floty. W tym kontekście każde przeniesienie zdolności połowowej powinno obejmować wiarygodne monitorowanie takich zdolności, w tym mocy silnika[46].

Komisja:

- wzywa **państwa członkowskie**, aby **od 2023 r.** zwiększyły przejrzystość i elastyczność zarządzania zdolność połowową, we współpracy z sektorem, oraz aby ułatwiły ewentualne przeniesienie zdolności połowowej w przypadku gdy jest to konieczne w celu przeprowadzenia inwestycji strukturalnych na statkach, w tym przy wykorzystaniu unijnego i krajowego wsparcia finansowego, jeżeli się do niego

[42] Zob. przypis 30 powyżej.

[43] COM(2022) 592 final i COM(2021) 236 final.

[44] Pojemność (wyrażona jako „pojemność brutto" jest jednym z parametrów zawartych w definicji zdolności połowowej, wraz z mocą (wyrażoną w kW).

[45] SWD(2019) 312 final.

[46] Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa, Badanie dotyczące weryfikacji mocy silnika przez państwa członkowskie: sprawozdanie końcowe, Urząd Publikacji, 2019, https://data.europa.eu/doi/10.2771/945320

kwalifikują;

- zachęca **partnerstwo na rzecz transformacji energetycznej** (ustanowione w ramach inicjatywy na rzecz transformacji energetycznej), **komitety doradcze i partnerów społecznych**, aby **do 2024 r.** przedstawili konkretne, praktyczne i zrównoważone propozycje modernizacji statków w celu poprawy bezpieczeństwa, efektywności energetycznej i warunków pracy na statkach;

- zachęca **komitety doradcze** do zaangażowania się w 2023 r. w proces ustanowienia corocznej nagrody w dziedzinie zrównoważonych innowacji w rybołówstwie, tak aby można było przyznać ją po raz pierwszy w **2024 r.**;

- wzywa państwa członkowskie do wspierania innowacji i promowania dobrych praktyk w dziedzinie akwakultury, a także produkcji akwakultury o niskim poziomie troficznym, jak np. hodowla mięczaków i alg oraz systemy zintegrowanej akwakultury multitroficznej (IMTA).

7. WSPÓLNA POLITYKA RYBOŁÓWSTWA – DZIESIĘĆ LAT WYMIERNYCH REZULTATÓW

Reforma WPRyb z 2013 r. była przełomowa. Dzięki rozszerzeniu zwykłej procedury ustawodawczej na rybołówstwo współprawodawcy uzgodnili nowe ramy legislacyjne, które po raz pierwszy połączyły społeczny, gospodarczy i środowiskowy wymiar polityki rybołówstwa UE. Dzięki temu możliwe było zwiększenie odpowiedzialności, w tym na szczeblu regionalnym, oraz usprawnienie współpracy między właściwym sektorem rybołówstwa a innymi zainteresowanymi stronami.

Dziesięć lat później widać wymierne postępy w kierunku bardziej zrównoważonego rybołówstwa. Rybacy, społeczeństwo obywatelskie, państwa członkowskie i UE przyczyniły się do odbudowy zagrożonych stad ryb w UE oraz do przywrócenia rentowności flot. W 2009 r. w UE było tylko pięć stad ryb eksploatowanych w sposób zrównoważony, podczas gdy w 2022 r. było ich ponad 60, a sytuacja nadal się poprawia. Wieloletnie plany zarządzania, w których ustanowiono ambitne cele dotyczące zrównoważonego rozwoju, stanowią obecnie podstawę spójnego podejmowania corocznych decyzji dotyczących uprawnień do połowów. Rybacy kontynuują starania na rzecz zwiększenia selektywności swojej działalności, aby zmniejszyć jej wpływ na środowisko morskie[47].

Te usprawnienia w zakresie zrównoważoności środowiskowej, wraz ze zwiększoną przewidywalnością dzięki stabilnym ramom legislacyjnym, przyczyniły się do poprawy

[47] Przykłady obejmują nowe narzędzia do połowu płastugokształtnych wprowadzone w rejonie Morza Bałtyckiego, nowe sieci do połowu turbota na Morzu Czarnym służące zmniejszeniu przyłowu wrażliwych gatunków oraz nowe narzędzia przydenne stosowane w głębinowych połowach krewetek, które przyczyniły się do ograniczenia wpływu na dno morskie i zużycia paliwa na Morzu Śródziemnym. W basenie Morza Śródziemnego doświadczenia związane z morskim obszarem chronionym Columbretes w Hiszpanii oraz z obszarem ograniczonych połowów Jabuka/Pomo Pit na Morzu Adriatyckim są również przykładami zaangażowania wszystkich podmiotów w opracowanie i wdrożenie środków zarządzania. Dzięki temu w ramach GFCM zainicjowano istotne prace związane z ustanowieniem 10 obszarów ograniczonych połowów na Morzu Śródziemnym.

wyników gospodarczych od 2013 r.[48] Istnieją mocne dowody[49] na to, że WPRyb doprowadziła również do powstania skutecznych i dobrze zorganizowanych rynków żywności pochodzenia morskiego, które z kolei przyczyniają się do zapewnienia przejrzystości i stabilności łańcucha dostaw, a tym samym do bezpieczeństwa dostaw żywności.

Dzięki solidnym ramom zarządzania rybołówstwem działania UE są również przykładem dla całego świata, jak należy wspierać zrównoważone rybołówstwo. Przykładowo starania UE odegrały zasadniczą rolę w ustanowieniu nowych i ambitnych ram zarządzania na Morzu Śródziemnym i Morzu Czarnym.

UE nadała również tempo realizacji programu działań RFMO, które dzięki swoim systemom zarządzania rybołówstwem i jego kontroli przyczyniły się do znacznej poprawy w zakresie zrównoważoności. W 2021 r. 54 z 55 środków ochrony przyjętych przez RFMO do celów zarządzania stadami objętymi ich nadzorem było zgodnych z opinią naukową. UE wspierała również dalsze działania MOP w zakresie aspektów społecznych w ramach kilku RFMO[50]. W odniesieniu do Morza Śródziemnego i Morza Czarnego strategia GFCM 2030 ma na celu promowanie zasady godnej pracy, w tym przez zapewnienie sprawiedliwych i bezpiecznych jej warunków oraz dostępu do ochrony socjalnej.

Zaangażowanie UE miało ponadto kluczowe znaczenie dla przywrócenia do zrównoważonego poziomu populacji tuńczyka błękitnopłetwego, która znalazła się na granicy wyginięcia. 87 % połowów tuńczyka do celów handlowych na całym świecie pochodzi ze stad o zdrowym poziomie liczebności. Jeśli chodzi o stada poławiane przez flotę UE, 17 z 20 stad tuńczyka i gatunków tuńczykopodobnych, które podlegają kontroli RFMO, jest zarządzanych w sposób zrównoważony.

UE odegrała również kluczową rolę w osiągnięciu zdecydowanych postępów podczas międzynarodowej konferencji na temat różnorodności biologicznej obszarów morskich znajdujących się poza jurysdykcją państwową. Unia stoi na czele koalicji o wysokim poziomie ambicji, w skład której wchodzi 50 państw, i dołoży wszelkich starań, aby wypracować szybkie i ambitne porozumienie w 2023 r. Podobnie UE odegrała zasadniczą rolę w zawarciu umowy w sprawie zapobiegania nieuregulowanym połowom na morzu pełnym w środkowej części Oceanu Arktycznego w 2018 r. oraz porozumienia WTO w sprawie zakazu niektórych dotacji dla rybołówstwa w 2022 r. UE przewodzi również działaniom mającym na celu wyznaczenie nowych dużych chronionych obszarów morskich na Oceanie Południowym. Dzięki wiodącej roli UE na arenie międzynarodowej udało się również zapewnić postępy w walce z nielegalnymi, nieraportowanymi i nieuregulowanymi połowami, w zakresie której UE osiągnęła najlepsze wyniki. Co więcej, umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów z państwami niebędącymi członkami UE przynoszą wzajemne korzyści zarówno UE, jak i krajom partnerskim oraz ich społecznościom. Nowsze umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów

[48] Komisja Europejska, Wspólne Centrum Badawcze, Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa, Roczne sprawozdanie gospodarcze za 2022 r. dotyczące floty rybackiej UE (STECF 22-06), Virtanen, J. (red.), Guillen, J. (red.), Prellezo, R. (red.), Sabatella, E. (red.), Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2022 r.

[49] Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wdrożenia rozporządzenia o wspólnej organizacji rynków, COM (2023) 101.

[50] Takich jak Międzynarodowa Komisja ds. Ochrony Tuńczyka Atlantyckiego (ICCAT), Komisja ds. Rybołówstwa na Zachodnim i Środkowym Pacyfiku (WCPFC), Komisja ds. Tuńczyka na Oceanie Indyjskim (IOTC).

zawierają klauzule dotyczące praw człowieka i w większym stopniu uwzględniają potrzeby lokalnych społeczności.

Jeżeli chodzi o akwakulturę, w ramach reformy WPRyb z 2013 r. wprowadzono nowe narzędzia służące wspieraniu zrównoważonej akwakultury. W połączeniu z finansowaniem unijnym pozwoliło to na osiągnięcie postępów w zakresie zrównoważonego rozwoju i konkurencyjności tego ważnego sektora. W 2021 r. Komisja przyjęła nowe strategiczne wytyczne[51], a państwa członkowskie, w stosownych przypadkach, zaktualizowały odpowiednio krajowe plany strategiczne dotyczące akwakultury.

Rozporządzenie w sprawie WPRyb z 2013 r. zapewnia stabilność, której potrzebuje sektor rybołówstwa. Jego podstawą są nadal zrównoważenie środowiskowe, społeczne i gospodarcze, skuteczna współpraca regionalna i podejmowanie decyzji opartych na wiedzy naukowej. Elementy te są obecnie ważniejsze niż kiedykolwiek, jeśli chodzi o zapewnienie lokalnej produkcji żywności oraz zmniejszenie wpływu na środowisko i emisji gazów cieplarnianych. Odbudowa stad ryb powyżej poziomów MSY nadal stanowi podstawę do osiągnięcia tych kluczowych celów.

Aby w pełni wdrożyć WPRyb, należy jednak sprostać kilku wyzwaniom. W celu zmniejszenia wpływu rybołówstwa i akwakultury na środowisko i klimat konieczna jest szybsza i bardziej strukturalna transformacja. Jest ona niezbędna, aby odtworzyć zdrowe środowisko morskie oraz zapewnić bezpieczeństwo żywnościowe, a także umożliwić sektorowi zwiększenie odporności, poprawę efektywności energetycznej i przyspieszenie osiągnięcia neutralności klimatycznej. To z kolei przyczyni się do obniżenia kosztów paliwa i rozwoju dzięki zielonej energii.

W niniejszym komunikacie wskazano kilka konkretnych elementów WPRyb, których wdrożenie należy wzmocnić lub które wymagają przeprowadzenia dalszych ocen i analiz, aby zapewnić sektorowi, ogółowi społeczeństwa i przyrodzie możliwość pełnego wykorzystania ogromnego potencjału tej polityki. Niektóre z tych elementów omówiono również bardziej szczegółowo w morskim planie działania oraz w inicjatywie na rzecz transformacji energetycznej.

Dotyczą one w szczególności:

- obowiązku wyładunku oraz jego kosztów i korzyści dla społeczeństwa i rybaków;
- wkładu we wdrażanie przepisów o ochronie środowiska i powiązanego systemu zarządzania;
- rozbudowania bazy wiedzy oraz wzmocnienia podejścia ekosystemowego, z uwzględnieniem celów społeczno-ekonomicznych i środowiskowych;
- przyszłości zawodu oraz wymiany pokoleń;
- wykorzystania możliwości UE w zakresie prowadzenia badań i finansowania;
- przyznawania kontyngentów na szczeblu krajowym oraz przejrzystości procesu;
- ram zdolności połowowych floty oraz ich znaczenia w kontekście inwestycji strukturalnych na statkach, w tym wspierających transformację energetyczną sektora;

[51] Zob. przypis 30 powyżej.

- lepszego opracowywania wskaźników społecznych w celu zwiększenia rzetelności sprawozdań społeczno-gospodarczych, które wykorzystuje się przy opracowywaniu środków zarządzania rybołówstwem i środków ochrony.

8. „PAKT NA RZECZ RYBOŁÓWSTWA I OCEANÓW", KTÓRY WYZNACZY KIERUNEK NA PRZYSZŁOŚĆ

W oparciu o postępy osiągnięte od ostatniej reformy z 2013 r. WPRyb przyszłości jest polityką, która umożliwia i wspiera: (i) synergię rybołówstwa i akwakultury z naturą; (ii) zmniejszenie wpływu działalności statków rybackich i zakładów akwakultury na środowisko dzięki korzystaniu z mniejszej ilości zasobów; (iii) udział żywności pochodzenia morskiego w zapewnianiu bezpieczeństwa żywnościowego oraz wzmacnianiu odporności i zrównoważoności systemów żywnościowych w UE oraz (iv) możliwości znalezienia spełnienia i uznania oraz dobrobytu ekonomicznego przez rybaków i producentów akwakultury w ich zawodzie.

Dostosowana do przyszłych wyzwań WPRyb powinna odpowiadać na potrzeby rybaków i producentów akwakultury, których zachęca do wprowadzania innowacji i korzystania z najnowszych technologii i wspiera w tym zakresie. Innowacje zwiększą skuteczność i rentowność działalności połowowej i rolniczej, co z kolei pozwoli zapewnić niskoemisyjne dostawy żywności i przyczyni się do zdrowia oceanów i wód oraz zrównoważenia systemu żywnościowego. Lepsza ochrona ekosystemów morskich ułatwi również przeciwdziałanie nieuniknionym skutkom zmiany klimatu, takim jak wzrost temperatury mórz, zmiana warunków troficznych i zakwaszanie.

Statki i hodowle ryb przyszłości pozwolą uniezależnić sektor rybołówstwa i akwakultury od paliw kopalnych i staną się znacznie bardziej efektywne energetycznie. Statki będą zasilane energią odnawialną i paliwami odnawialnymi, czyli będą wyposażone w czysty i neutralny energetycznie napęd, co pozwoli rozwiązać problem zmiany klimatu i zanieczyszczenia na morzu. Będą również działać bardziej selektywnie i przyczynią się do zwiększenia efektywności połowów dzięki najnowszym technologiom precyzyjnego połowu. WPRyb będzie ponadto wspierać rybaków przyszłości, którzy będą korzystać z bardziej zrównoważonych narzędzi połowowych oraz będą bardziej elastyczni w obliczu zmiany klimatu, utraty różnorodności biologicznej oraz zmian na morzu, a także będą mogli tymczasowo przestawić się na inne działania w obrębie niebieskiej gospodarki i inne usługi publiczne, aby zmniejszyć presję wywieraną na zasoby rybne. Rybołówstwo będzie innowacyjne i bezpieczne, a rybacy będą pełnić kluczową rolę gospodarzy mórz.

Punktem wyjścia jest zapewnienie właściwego wdrożenia istniejących wymogów legislacyjnych, tak aby wszystkie dane, wiedza i informacje były dostępne do wykorzystania w dyskusji ze wszystkimi zainteresowanymi stronami. Jak wyjaśniono w dokumencie roboczym służb Komisji, który towarzyszy niniejszemu komunikatowi, zainteresowane strony zacieśniają współpracę na rzecz osiągnięcia celów WPRyb, co otwiera drogę do wartościowej współpracy w nadchodzących latach.

Szeroko zakrojone konsultacje z zainteresowanymi stronami przeprowadzone w celu przygotowania niniejszego komunikatu wyraźnie pokazały, że tylko rybołówstwo i akwakultura zarządzane w duchu współpracy i zaufania między organami publicznymi na wszystkich szczeblach – środowiskiem naukowym, rybakami i producentami akwakultury

i ich organizacjami oraz społeczeństwem obywatelskim – mogą przynieść ambitne wyniki zarówno pod względem zrównoważoności, jak i rentowności.

W związku z powyższym Komisja wzywa państwa członkowskie, zainteresowane strony z sektora rybołówstwa i środowisko naukowe, aby dołączyły do Komisji w ramach „paktu na rzecz rybołówstwa i oceanów", dzięki czemu potwierdzą wspólne zobowiązanie do pełnego wdrożenia obecnej polityki i wniosą wkład w niezbędne rozważania i oceny dotyczące niektórych elementów WPRyb. To z kolei przyczyni się do dyskusji między podmiotami zarządzającymi rybołówstwem na temat dostosowania tej polityki do przyszłych wyzwań pod względem odporności społecznej i środowiskowej.

Podstawę paktu będą stanowiły następujące kluczowe zasady:

- zapewnienie pełnej **zgodności z obowiązującymi przepisami**, w celu zapewnienia zrównoważonych połowów oraz znacznego ograniczenia niekorzystnego wpływu na ekosystemy morskie;
- zwiększenie **przejrzystości** w zakresie zarządzania i podejmowania decyzji w celu zapewnienia, aby wszystkie zainteresowane strony były zaangażowane w ten proces i miały dostęp do pełnych informacji na temat przepisów;
- **usprawnienie zarządzania** przy ściślejszym powiązaniu z innymi obszarami polityki na potrzeby opracowania bardziej holistycznego podejścia, które uwzględnia również inne czynniki wywierające nacisk na środowisko morskie, oraz poprzez dalsze postępy we współpracy UE z krajami spoza UE w celu zapewnienia równych szans;
- **uznanie roli rybaków jako „gospodarzy mórz"** oraz zapewnienie ram wspierających odporność społeczno-gospodarczą sektora, zrównoważoność środowiskową oraz wymianę pokoleń;
- przyjęcie **przyszłościowego podejścia dzięki większej liczbie badań i innowacji**, co pozwoli sektorowi przyczynić się do neutralności klimatycznej (w tym dzięki „statkom przyszłości" oraz bardziej zrównoważonym narzędziom i technikom połowowym); ułatwienie opracowania technik precyzyjnych połowów; określenie zawodu rybaka przyszłości oraz gromadzenie danych niezbędnych do dalszego rozwoju polityki.

Obowiązująca wspólna polityka rybołówstwa, wraz z działaniami wynikającymi z niniejszego komunikatu, morskiego planu działania oraz inicjatywy na rzecz transformacji energetycznej, umożliwia większe zaangażowanie i inwestycje w przyszłości. Pakt na rzecz rybołówstwa i oceanów stanowi wezwanie do współpracy na rzecz wprowadzenia niezbędnych usprawnień w realizacji WPRyb w perspektywie krótkoterminowej oraz do zainicjowania nowego etapu dyskusji między wszystkimi zainteresowanymi stronami z sektora rybołówstwa. Pakt ten jest ponadto wezwaniem do dostosowania polityki w obszarach, w których jest to konieczne, aby umożliwić sprostanie nowym wyzwaniom i okolicznościom oraz wypracować wspólne rozumienie kierunku, w którym chcemy podążać. Jeżeli wszystkie zainteresowane strony połączą siły i wywiążą się ze swoich obowiązków, WPRyb pomoże zoptymalizować zarządzanie i przyniesie wspólne korzyści w odpowiedzi na pojawiające się wyzwania, z którymi mierzą się rybołówstwo, akwakultura, ekosystemy morskie i społeczności nadbrzeżne.